

1 Moram li tužbu podnijeti redovnom građanskom sudu ili specijaliziranom sudu (npr. sudu za radne sporove)?

Češko građansko pravo ne sadržava postupovna pravila kojima bi se specijalizirane sudove odredilo za rješavanje određenih vrsta predmeta. U građanskim predmetima opći je sud u načelu nadležan za odlučivanje o sporovima u svim građanskopravnim stvarima. Oni su materijalno definirani na način da se u okviru građanskopravnih postupaka pred sudovima vode sporovi i ostali pravni predmeti koji proizlaze iz privatnopravnih odnosa te da sudovi o njima odlučuju (članak 7. stavak 1. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, kako je izmijenjen). Nadalje, u Češkoj je 1. siječnja 2014. na snagu stupio Zakon br. 292/2013, zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima. U skladu s tim Zakonom, sudovi se bave pravnim predmetima navedenima u tom zakonu te odlučuju o njima.

U određenim se predmetima ovlast za donošenje odluka u građanskim stvarima posebnim zakonodavnim aktima dodjeljuje upravnim tijelima. Međutim, u tom slučaju odluku upravnog tijela uvijek mora naknadno preispitati građanski sud u okviru postupka u skladu s dijelom 5. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, kako je izmijenjen (članak 244. i dalje).

2 Ako je predmet u nadležnosti redovnih građanskih sudova (odnosno ako ti sudovi imaju odgovornost za takve predmete), kako doznati kojem sudu treba podnijeti tužbu?**2.1 Postoji li razlika između nižih i viših redovnih građanskih sudova (npr. okružnih sudova kao nižih sudova i regionalnih sudova kao viših sudova), a ako postoji, koji je sud nadležan za moj predmet?**

U Češkoj su prvostupanjski građanski sudovi okružni i regionalni sudovi te, u rijetkim slučajevima, Vrhovni sud Češke Republike.

1. U skladu s nadležnostima okružnih sudova, pred njima se vode prvostupanjski postupci osim ako zakonom nije izričito propisano da su za predmetne postupke nadležni regionalni sudovi ili Vrhovni sud Češke Republike.

2.

a) U skladu sa Zakonom br. 99/1963, zbirka zakona, regionalni sudovi nadležni su u prvom stupnju za sljedeće predmete:

sporove između poslodavca i zaposlenika u pogledu zajedničke namire preplate naknade za mirovinsko osiguranje, osiguranja u slučaju bolesti, državne socijalne potpore i materijalne pomoći te za sporove koji se odnose na zajedničku namiru regresa isplaćenog zbog prava na davanja iz osiguranja u slučaju bolesti,

sporove koji se odnose na nezakonitost štrajka ili zatvaranja pogona tijekom štrajka,

sporove koji se odnose na stranu državu ili osobe koje uživaju diplomatski imunitet i povlastice, ako su za te sporove nadležni češki sudovi,

sporove koji se odnose na poništenje odluke arbitra u pogledu izvršenja obveza koje proizlaze iz kolektivnog ugovora,

predmete koji proizlaze iz pravnih odnosa povezanih s osnivanjem trgovačkih društava i zaklada te određivanjem sredstava i sredstava fondova, kao i za sporove među trgovačkim društvima, njihovim partnerima ili članovima i za sporove među partnerima ili članovima koji proizlaze iz njihova sudjelovanja u trgovačkom društvu,

sporove među trgovačkim društvima, njihovim partnerima ili članovima te članovima njihovih statutarnih tijela ili stečajnih upravitelja ako se sporovi odnose na izvršavanje dužnosti članova statutarnih tijela ili stečajnog upravitelja,

sporove koji proizlaze iz autorskog prava,

sporove koji se odnose na zaštitu prava povrijeđenih ili prava koja bi se mogla povrijediti nepoštenim tržišnim natjecanjem odnosno nezakonitim ograničenjem tržišnog natjecanja,

predmete koji se odnose na zaštitu imena i ugleda pravne osobe,

sporove koji se odnose na financijsku sigurnost i sporove koji se odnose na mjenice, čekove i ulagačke instrumente,

sporove koji proizlaze iz trgovanja na robnoj burzi,

predmete koji se odnose na glavne skupštine udruženja vlasnika i sporove koji iz njih proizlaze,

predmete koji se odnose na pretvorbu trgovačkih društava i zadruga, uključujući postupke koji se odnose na naknade, u skladu s posebnim zakonskim uređenjem,

sporove koji se odnose na kupnju postrojenja, najam postrojenja ili njegova dijela,

sporove koji se odnose na ugovore za građevinske radove koji su ugovori o javnoj nabavi koji premašuju zadani prag, uključujući sredstva potrebna za izvršenje takvih ugovora.

b) U skladu sa Zakonom br. 292/2013, zbirka zakona, regionalni sudovi nadležni su u prvom stupnju za sljedeće predmete:

kad je riječ o statusu pravnih subjekata, uključujući njihov prestanak i stečaj, imenovanje i opoziv članova njihovih statutarnih tijela ili stečajnog upravitelja, njihovu pretvorbu i pitanja koja se odnose na njihov povlašteni status,

predmete u pogledu skrbništva pravnih subjekata,

pologe za ispunjenje obveza odštete ili naknade jednoj osobi ili više njih na temelju sudske odluke u skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima ili Zakonom o pretvorbi društava i zadruga (dalje u tekstu „obvezni polog”),

u stvarima koje se odnose na tržište kapitala,

prethodni pristanak na provedbu istraga u predmetima zaštite tržišnog natjecanja,

zamjenu dozvole izdane predstavniku Češke odvjetničke komore ili Komore poreznih savjetnika za pristup sadržaju dokumenata.

3. Vrhovni sud Češke Republike ima isključivu nadležnost u prvom stupnju za predmete koji se odnose na priznavanje stranih presuda u pogledu razvoda, zakonske rastave, poništaja braka i utvrđivanje postoji li brak ako barem jedna od stranaka ima češko državljanstvo, u skladu s člankom 51. Zakona br. 91/2012, zbirka zakona, o međunarodnom privatnom pravu. Međutim, taj se postupak ne primjenjuje pri priznavanju presuda iz drugih država članica EU-a u slučajevima u kojima se primjenjuje Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 odnosno u kojima se primjenjuje bilateralni ili multilateralni ugovor kojim je predviđen postupak različit od onoga propisanog češkim zakonodavstvom.

Vrhovni sud nadležan je i za pitanja koja se odnose na priznavanje stranih presuda kojima se određuje ili oduzima roditeljska odgovornost u skladu s člankom 55. Zakona br. 91/2012, zbirka zakona, o međunarodnom privatnom pravu.

2.2 Mjesna nadležnost (je li sud u gradu A ili gradu B nadležan za moj predmet?)

Okolnosti koje postoje u vrijeme pokretanja postupka odlučujuće su za određivanje nadležnosti (vidjeti pitanje 2.1.) i mjesne nadležnosti. Sve su naknadne promjene tih okolnosti (npr. promjena mjesta boravišta tuženika), uz manji broj iznimaka (prijenos nadležnosti u predmetima koji se odnose na brigu o maloljetnicima i skrbništvo nad njima te njihovu pravnu sposobnost), nevažne.

U skladu s člankom 105. stavkom 1. Zakona br. 99/1963, Zakon o parničnom postupku, sud je u načelu jedini ovlašten za ispitivanje mjesne nadležnosti na početku postupka i sve do kraja pripremnog postupka, prije početka rasprave o meritumu predmeta, odnosno do trenutka kada pozove tužitelja na podnošenje tužbe tijekom pripremnog postupka ili do donošenja odluke ako presudu donese bez rasprave. Kao posljedica toga, mjesna se nadležnost može ispitati samo ako pripremi postupak nije proveden, a stranka je podnijela prigovor u pogledu mjesne nadležnosti čim je na to imala pravo. U određenim je slučajevima moguće da više sudova ima mjesnu nadležnost. Tužitelj ima pravo odabrati između općeg suda i sudova navedenih u članku 87. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku (npr. u skladu s radnim mjestom, a u slučajevima naknade u skladu s mjestom nastanka štete). Tužitelj mora odabrati sud najkasnije u trenutku podnošenja tužbe i taj će sud pred kojim je postupak pokrenut biti nadležan.

U posebnim se pravnim pitanjima mjesna nadležnost utvrđuje u skladu sa Zakonom br. 292/2013, zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima.

2.2.1 Osnovno pravilo mjesne nadležnosti

Osnovna pravila o mjesnoj nadležnosti utvrđena su u člancima od 84. do 86. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, i članku 4. Zakona br. 292/2013, zbirka zakona. Međutim, potrebno je imati u vidu da se u određenim slučajevima mjesna nadležnost može urediti izravno primjenjivim pravom EU-a, koje ima prednost pred nacionalnim zakonodavstvom (vidjeti određene odredbe Uredbe br. 44/2001, kojima se uređuje ne samo međunarodna, već i mjesna nadležnost), što znači da pravila mjesne nadležnosti iz češkog prava nisu uvijek primjenjiva.

Osnovno je pravilo Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, da je sud koji ima opću nadležnost opći sud tuženika. Opći je sud uvijek okružni sud. Ako je regionalni sud nadležan u prvom stupnju (vidjeti pitanje 2.1.), mjesno je nadležan regionalni sud u čijem se okrugu nalazi opći (okružni) sud stranke. Ako se zahtjev podnosi u pogledu nekoliko tuženika, mjesno je nadležan opći sud bilo kojeg od njih.

Opći sud fizičke osobe okružni je sud na čijem se području nalazi njezino boravište, a ako ga stranka nema, onda je njezin sud na području okruga u kojemu se nalazi njezino prebivalište. Boravište se smatra mjestom na kojem pojedinac živi s namjerom trajnog boravka (moguće je veći broj takvih mjesta te su u tom slučaju svi takvi sudovi opći sud).

Opći sud fizičke osobe koja se bavi poslovnim djelatnostima jest, za predmete koji proizlaze iz poslovnih djelatnosti, okružni sud u čijem se okrugu nalazi njezino mjesto poslovanja (mjesto poslovanja je adresa unesena u javni registar); ako ona nema mjesto poslovanja, okružni sud u čijem se okrugu nalazi njezino boravište, a ako ga stranka nema, okružni sud na čijem se području nalazi njezino prebivalište.

Kriterij za određivanje općeg suda pravnog subjekta njegovo je registrirano sjedište (vidjeti članke 136.–137. Zakona br. 89/2012, zbirka zakona, Građanski zakonik).

Opći sud stečajnog upravitelja tijekom izvršavanja njegovih dužnosti okružni je sud na čijem se području nalazi njegovo registrirano sjedište.

Posebna se pravila primjenjuju na Opći sud određene države (sud u čijem se okrugu nalazi registrirano sjedište organizacijske jedinice države čija je nadležnost utvrđena posebnim zakonskim propisom te, ako sud mjesne nadležnosti nije moguće odrediti na taj način, sud u čijem su okrugu nastale okolnosti za zahtijevanje prava), općine (sud u čijem se okrugu općina nalazi) i više jedinice područne samouprave (sud u čijem se okrugu nalaze registrirana sjedišta njihovih upravnih tijela).

Ako za tuženika koji je državljanin Češke nije nadležan opći sud odnosno ni jedan opći sud u Češkoj, za njega je nadležan sud u čijem je okrugu zabilježeno njegovo posljednje boravište u Češkoj. Imovinska prava osobe za koju ne postoji drugi nadležni sud u Češkoj izvršavati može sud u čijem se okrugu nalazi njezina imovina.

Tužba (prijedlog za pokretanje postupka) protiv stranog državljanina može se podnijeti pred sud u čijem je okrugu u Češkoj smješteno njegovo postrojenje ili organizacijska jedinica njegova postrojenja.

U odredbama članka 4. Zakona br. 292/2013, Zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima navedeno je da je za postupke nadležan opći sud osobe u čijem je interesu postupak, osim ako je drukčije predviđeno u predmetnom Zakonu. Opći sud maloljetnika koji nema potpunu pravnu sposobnost sud je u čijem se okrugu nalazi boravište maloljetnika, kako je dogovoreno sporazumom među roditeljima odnosno određeno sudskom odlukom ili u skladu s drugim odlučujućim okolnostima.

2.2.2 Iznimke u odnosu na osnovno pravilo

Osim mjesne nadležnosti općeg suda tuženika postoji još jedna posebna mjesna nadležnost, a ona je: (a) posebna mjesna nadležnost po odabiru (vidjeti pitanje 2.2.2.1 u nastavku) i (b) isključiva posebna mjesna nadležnost (vidjeti pitanje 2.2.2.2 u nastavku). Za trgovačke je stvari isto tako moguće sklopiti sporazum o prorogaciji nadležnosti (vidjeti pitanje 2.2.2.3 u nastavku).

Nadalje, u skladu s člankom 5. Zakona br. 292/2013, zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima, ako se okolnosti u skladu s kojima se određuje nadležnost promijene tijekom postupka u pogledu sudskog skrbništva nad maloljetnikom, postupka zbog skrbništva i postupaka u pogledu pravne sposobnosti, sud ima pravo prenijeti svoju nadležnost drugom sudu ako je to u interesu maloljetnika, skrbnika ili osobe o čijoj se pravnoj sposobnosti odlučuje. Međutim, prijenos nadležnosti u skladu s ovim odlomkom uvijek ovisi o razmatranju suda.

2.2.2.1 Kada mogu odabrati između suda u mjestu u kojem tuženik živi (sud određen primjenom osnovnog pravila) i drugog suda?

To je takozvana „posebna mjesna nadležnost po odabiru”, koja je uređena člankom 87. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku. Tužitelj može odabrati podnijeti tužbu općem sudu tuženika ili drugom mjesno nadležnom sudu. Međutim, pravila mjesne nadležnosti moraju se poštovati: ako je regionalni sud nadležan u prvom stupnju, tužitelj tužbu mora podnijeti regionalnom sudu. Tužitelj ne smije izmijeniti svoj odabir nakon što je tužbu podnio sudu. Ako je mjesna nadležnost uređena izravno primjenjivom uredbom EU-a, koja ima prednost pred nacionalnim zakonodavstvom (vidjeti određene odredbe Uredbe br. 44/2001, kojom se uređuje ne samo međunarodna nadležnost, već i mjesna nadležnost), pravila češkog prava o mjesnoj nadležnosti koja se temelje na odabiru ne smiju se primijeniti.

Umjesto općeg suda tuženika tužitelj može odabrati sud u čijem se okrugu:

nalazi njegovo stalno mjesto zaposlenja,

nalazi mjesto nastanka okolnosti na temelju kojih je došlo do prava na naknadu,

nalazi organizacijska jedinica postrojenja fizičke ili pravne osobe koja je tuženik, ako se spor odnosi na tu jedinicu,

nalazi registrirano sjedište osobe koja organizira regulirano tržište ili upravlja multilateralim sustavom trgovanja, ako je riječ o trgovačkom sporu:

koji se odnosi na regulirano tržište koje organizira ta osoba ili namiru takvog poslovanja ili

u multilateralnom sustavu trgovanja kojim upravlja ta osoba ili namirom takvog trgovanja,

nalazi mjesto plaćanja, na kojem se izvršava pravo koje proizlazi iz mjenice, obveznice ili drugog vrijednosnog papira,

nalazi registrirano sjedište robne burze, ako je riječ o sporu koji se odnosi na trgovanje na robnoj burzi.

2.2.2.2 Kada moram odabrati neki drugi sud, a ne onaj u mjestu u kojem tuženik živi (sud određen primjenom osnovnog pravila)?

To je takozvana „isključiva posebna mjesna nadležnost“, koja je uređena člankom 88. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, i određenim odredbama Zakona br. 292/2013, zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima. Ako je isključiva mjesna nadležnost uvedena za određena pitanja, mjesna nadležnost možda se ne može odrediti u skladu s tuženikovim općim sudom ili u skladu sa sudom po odabiru.

Ako je mjesna nadležnost uređena izravno primjenjivom uredbom EU-a, koja ima prednost pred nacionalnim zakonodavstvom (vidjeti određene odredbe Uredbe (EZ) br. 44/2001 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, kojom se uređuje ne samo međunarodna nadležnost, već i mjesna nadležnost), pravila češkog prava o isključivoj mjesnoj nadležnosti ne smiju se primijeniti.

U skladu s člankom 88. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, isključiva mjesna nadležnost prvenstveno se primjenjuje u sljedećim postupcima:

podjeli zajedničke imovine supružnika ili njihove druge imovine odnosno otkazivanju zajedničkog najma stana nakon razvoda – u tom je slučaju mjesno nadležan sud pred kojim se vodio postupak razvoda braka,

postupcima u pogledu prava na nekretnine (postupci se moraju izravno odnositi na pravo na nekretnine, a to se uglavnom odnosi na stvarna prava ili prava najma) – u tom je slučaju mjesno nadležan sud u čijem se okrugu predmetna imovina nalazi, pod uvjetom da nije riječ o postupku podjele zajedničke imovine supružnika ili njihove druge imovine odnosno otkazivanju zajedničkog najma stana nakon razvoda (u tom je slučaju mjesno nadležan sud pred kojim se vodio postupak razvoda braka, vidjeti prethodno navedeno),

postupcima za odluku o sporu koji se odnosi na predmete povezane s nasljednopravnim postupcima – u tom je slučaju mjesno nadležan sud pred kojim se vode predmeti povezani s nasljednopravnim postupcima.

Zakonom br. 292/2013, Zbirka zakona, o posebnim sudskim postupcima propisuje se posebna mjesna nadležnost za sljedeće postupke, konkretno: brakorazvodne postupke, postupke za utvrđivanje postoji li brak ili ne i ništavost braka – u skladu s člancima 373. i 383. to je sud u čijem su okrugu supružnici imali posljednje zajednički registrirano prebivalište u Češkoj, pod uvjetom da barem jedan od supružnika živi u tom okrugu; ako takav sud ne postoji, nadležan je opći sud supružnika koji nije podnio zahtjev za pokretanje postupka, a ako čak ni taj sud ne postoji, opći sud supružnika koji je podnio zahtjev za pokretanje postupka,

predmete povezane s nasljednopravnim postupcima – u skladu s člankom 98. to je mjesto registriranog trajnog boravišta preminule osobe, njezina posljednjeg boravišta ili mjesta na kojem je boravila, gdje se nekretnine preminule osobe nalaze ili mjesta na kojem je umrla (navedeni su kriteriji hijerarhijski poredani),

postupke u pogledu međunarodne otmice djece (povratak djeteta) – u skladu s člankom 479. mjesnu nadležnost ima sud u čijem se okrugu nalazi registrirana podružnica Ureda za međunarodnu pravnu zaštitu djeteta, odnosno Općinski sud u Brnu.

2.2.2.3 Mogu li stranke same dodijeliti nadležnost sudu koji inače ne bi bio nadležan?

Stranke mogu dogovoriti mjesnu nadležnost različitu od one propisane zakonom (takozvani sporazum o prorogaciji nadležnosti) na temelju članka 89.a Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku, isključivo u predmetima u pogledu odnosa među poduzećima koji proizlaze iz njihovih poslovnih djelatnosti te isključivo pod uvjetom da za taj predmet nije utvrđena isključiva mjesna nadležnost u skladu s člankom 88. Zakona br. 99/1963, zbirka zakona, Zakon o parničnom postupku (vidjeti prethodno navedeno). Sporazum o prorogaciji nadležnosti mora biti sastavljen u pisanom obliku. Ako tužitelj zahtjev podnese odabranom sudu te se pozove na sporazum o prorogaciji nadležnosti, sporazum (u vjerodostojnom obliku – po mogućnosti izvornik ili njegova ovjerena preslika) bi trebalo priložiti zahtjevu, premda to prema postojećem zakonodavstvu nije preduvjet.

3 Ako je predmet u nadležnosti specijaliziranih sudova, kako doznati kojem se sudu moram obratiti?

U Češkoj ne postoje specijalizirani sudovi (vidjeti odgovor na 1. pitanje).

Posljednji put ažurirano: 16/09/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.